
Země bílého oblaku

Země bílého oblaku

Nový Zéland jsem poprvé navštívil roku 2001. Hned po přeletu mě během cesty z letiště na jih praštila do očí tamní úhlednost: ve městech posekané trávníky, všude květiny, farmářská krajinka také upravená, jako by pastviny se stády ovcí a skotu byly oholené strojkem na ježka. A zakrátko jsem zjistil, že také kontakt s lidmi je velice příjemný – jsou ochotní, přátelští, důvěřiví, v našich poměrech by se asi jevíli až naivní. Ale jaká je to vlastně země?

Země lidu moa

Nový Zéland v současné podobě je důsledkem jeho poměrně nedávného osídlení Evropany. Avšak už asi před tisíci lety připluli na ostrovy maorští osadníci odněkud z Východní Polynésie. Dá se předpokládat, že první rozsáhlejší osídlení proběhlo kolem osmého století našeho letopočtu. Tito první obyvatelé se nazývali "lid moa" nebo také "lovci ptáků moa" (pojmenovaní po ohromných nelétavých ptácích moa, dnes vyhynulých).

Pro Evropu byl Nový Zéland objeven holandským kapitánem Abelem Tasmanem roku 1642. To díky němu ostrovy získaly jméno Nieuw Zeeland. Pak však čekaly další století na své znovuobjevení Angličanem Jamesem Cookem v roce 1769. Následovala postupná kolonizace – příležitostné pobyty velrybářů, křesťanští misionáři a pak první osadníci. Počátkem devatenáctého století byl Nový Zéland spravován z Austrálie, ale nespokojenost osadníků i Maorů s bezprávím a rovněž spory a hrozící kolonizace Francií vyústily v sepsání a podepsání smlouvy (Treaty of Waitangi) mezi náčelníky maorských kmenů a zástupci "Koruny", tedy Velké Británie. Podepsáním smlouvy byla zaručena práva původním obyvatelům výměnou za svrchovanost Koruny. V zásadě byla smlouva velice revoluční už jen tím, že zaručovala Maorům právo na jejich majetek, lesy a vody. Nicméně během prudkého vývoje v druhé polovině devatenáctého století na ni britští přistěhovalci velký zřetel nebrali. Po letech bezpráví páchaného na maorském obyvatelstvu smlouva od sedmdesátých let dvacátého století nabývala znovu na významu a potomci původních Maorů se postupně na jejím základě relativně úspěšně domáhají svých práv.

Páteří dnešní ekonomiky jsou zemědělství a potravinářský průmysl - chov ovcí, skotu, rozrůstající se chov vysoké zvěře na farmách, rybníkářství, ovocné sady s mnoha druhy ovoce od jablek po kiwi... Také těžba dřeva je velice výnosná, importované druhy borovic zde dorůstají díky příznivým přírodním podmínkám již během pětadvaceti let. Proto se dnes málo výnosná půda na farmách často mění v borovicový les. A nesmím zapomenout na turistický ruch. Ten se někde opravdu stává rušný, v kdysi bohem zapomenutých místech rostou ubytovací kapacity a návazná infrastruktura. Ještě štěstí, že tato činnost prozatím nemá rozměr evropských megahotelů. Většinou se jedná o citlivě zasazené malé hotýlky nejrůznějších druhů, které odpovídají všem cenovým kategoriím.

Příroda

Na Nový Zéland většina turistů přijíždí s představou nádherné přírody. Můžete zde obdivovat prakticky všechny druhy krajiny. Pouštní útvary najdete jak u mysu Cape Reinga, tak v národním parku Tongariro nebo na výběžku Farewell Spit. Původními, často nedotčenými lesy oplývá Jižní ostrov, ale i na Severním ostrově se najdou rozsáhlé oblasti v národních parcích Te Urewera nebo Whanganui. Nový Zéland je zemí s vysokou seizmickou aktivitou, jen v oblasti největšího města Auckland je na padesát dnes již vyhaslých sopek. Horké termální prameny jsou rozesety téměř po celé zemi. Někde byla podzemní síla spoutána a postaveny termální elektrárny.

Asi neznámější místo s termální aktivitou je město Rotorua - vodní gejzíry, jezírka s bublajícím bahnem, zápach síry a také zkomercializovaná maorská kultura jsou jejími hlavními znaky. Národní park Tongariro již zdálky upoutá pozornost svými vysokými vulkány čnějícími k obloze. V zimě jsou metrové sopečné balvany ležící na svazích přikryté sněhem a oblast se stává lyžařským areálem. V létě davy lidí šplhají po sypkých, zvětralou lávou pokrytých svazích k vrcholům, aby mohli vychutnat jejich drsnou krásu chráněnou organizací UNESCO. Jižním ostrovem se táhne vysoké pohoří Alp. Jeho nejvyšší hora Mt. Cook se tyčí do výšky 3754 metrů. Na západním pobřeží se vedle sebe nacházejí dva turisticky nejznámější ledovce - Fox Glacier a Franz Josef Glacier. Oba sestupují téměř až k úrovni moře a jsou poměrně lehce přístupné. Maorská legenda nazývá toto místo Ka Roimata o Hinehukatere – Slzy ledovcové dívky:

Hinehukatero milovala lezení po horách, a proto přemluvila svého milence Tawe, aby lezl s ní. Stalo se neštěstí, Tawe spadl z vrcholku a zabil se. Hinehukatero jeho smrt zlomila srdce, její nekonečný pláč zmrzl a vytvořil ledovec.
V Jižním cípu Jižního ostrova najdeme oblast jménem Fiordland. Pokrytá původním deštným pralesem, s mnoha jezery a s ohromnými fjordy také patří pod křídla UNESCO jako část světového dědictví, spolu s některými oblastmi Alp. Nádherná příroda je však k nelibosti návštěvníků zalévána vysokým množstvím dešťových srážek. U světoznámého fjordu Milford Sound napadne až sedm metrů srážek za rok. Avšak bez tohoto přívalu vody bychom těžko obdivovali mohutné vodopády řítící se s rachotem k zemi nebo přímo do vod fjordu.

Fauna a flóra v ohrožení

Také fauna a flóra je unikátní. Novozélandské rostliny a zvířata se vyvíjely v izolaci od okolního světa po 80 milionů let. 90 % hmyzu a mořských měkkýšů, 80 % stromů, kapradin a kvetoucích rostlin, čtvrtina ptáků a všech 60 druhů plazů jsou endemické - můžete je najít pouze na Novém Zélandě, nikde jinde na světě. Do příjezdu Evropanů zde prakticky neexistovali savci, kromě dvou druhů netopýra a mořských savců. Úmyslné i neúmyslné zavlečení mnoha cizokrajných druhů ale působí spoušť původní fauně a flóře. Vajíčka, ptačí mláďata i samotní ptáci, hmyz a plazi se stávají snadnou kořistí predátorů. Ti hubí původní faunu a místní "ministerstvo životního prostředí" – Department of Conservation - vynakládá značné prostředky na nekonečný boj s nimi. Ale naštěstí se poslední dobou daří některým druhům doslova vstát z mrtvých. Dnes žijí pod ochranou, většinou na přilehlých ostrovech, které byly vyčištěny od všech vetřelců. Mezi největší škůdce patří lasice hranostaj, která má na svědomí 60 % zabitých mláďat nelétavých ptáků kiwi (15 tisíc ročně). Dalším škůdce je australský kusu liščí, v Austrálii přísně chráněný. Zde se však široce rozmnožil (až 70 milionů kusů) a působí v lesích ohromnou spoušť. Nejenže žere listy svých oblíbených stromů, které pak následně umírají (takový les po dvou letech invaze zemře a vypadá jako naše mrtvé lesy v Krušných horách), ale živí se i vajíčky ptáků, obzvláště pak kiwi.

Nelétavý pták kiwi se stal ikonou Novozélandčanů v průběhu první světové války. Tehdy vojáci z Nového Zélandu takto začali přezdívat jejich australští spolubojovníci. A od té doby jsou všichni obyvatelé známí jako kiwiové. I proto se dnes snaží zachránit svůj národní symbol před vyhynutím.

Nový Zéland je také rájem pro obyvatele vod, sladkovodních i mořského pobřeží. V řekách a jezerech plavou hejna pstruhů. Na pobřeží moře se zase dají spatřit kolonie tuleňů a tučňáků, obzvláště v letních měsících. Dříve spící městečko Kaikoura se stalo populární pro sledování velryb a delfínů. Výjimečné prostředí zde umožňuje velrybám setrvat po celý rok. Toho využili podnikatelé v turistickém průmyslu, a dnes se to jen hemží nabídkami k plavbě do blízkosti těchto mořských obrů.

Máte-li zájem podívat se na Nový Zéland, nezapomeňte, že nejhezčí zážitky můžete získat, když si obujete pohorky a vydáte se pěšky na túru. Dobře udržovaná síť hlavních turistických stezek vás může zavést i desítky kilometrů od civilizace. Teprve tam si pořádně vychutnáte atmosféru čarokrásné novozélandské krajiny.

Hlavní údaje:

Nový Zéland

Rozloha (včetně přilehlých ostrovů) 268 tisíc čtverečních kilometrů

Zeměpisná poloha 34. až 47. stupeň jižní zeměpisné šířky

Nejdelší vzdálenost Jižní – Severní ostrovcca 1600 km

Severní ostrov 115 tisíc čtverečních kilometrů

Jižní ostrov 151 tisíc čtverečních kilometrů

Horská krajina 1/10 S.ostrova., přes 1 J.ostrova.

Počet obyvatel 4 000 000 (odhad 2003)

Hlavní město Wellington (160 tisíc obyvatel)

Největší město Auckland (přes jeden milión obyvatel)

Celková plocha farem 165 tisíc čtverečních kilometrů

(z toho 133 tisíc čtverečních kilometrů pastvin)

Počet farem (1996) 66 045

Druhy farem (1996) 25 % skot s produkcí mléka, 36 % ovce a skot, 5 % mix hospodářských zvířat, 17 % ovocné sady a produkce zeleniny, 2 % pole, 15 % ostatní

Počet ovcí 45,3 milionu (odhad červen 2000)

Počet hovězího skotu 4,68 milionu (odhad červen 2000)

Počasí v průměru mírné podnebí - od subtropického na severu S.ostrova až po studené zimy v Alpách Jižního ostrova (-10 °C v zimě). Většina míst Nového Zélandu ročně přijme přes 2000 hodin slunečního svitu. Průměrné srážky se pohybují mezi 640 až 1500 mm za rok, v oblastech deštného pralesa na Jižním ostrově až kolem 6000 mm)

Létoprosinec až únor

Zima červen až srpen

Časový posuv léte 10 hodin a v zimě 12 hodin

Martin Sliva